

Rola przedszkola w procesie kształtowania postaw społeczno-moralnych dziecka

Kształtowanie umiejętności społecznych jak i zachowania wśród dzieci przedszkolnych odgrywa znaczącą rolę w ich późniejszym życiu.

Dziecko w przedszkolu nawiązuje pierwsze interakcje ze swoimi rówieśnikami, poznaje określone zasady i normy obowiązujące w społeczeństwie. Tym samym przystosowuje się do nowego środowiska jakim jest przedszkole.

W społeczności przedszkolnej dziecko zaspokaja potrzebę kontaktu z rówieśnikami, uczy się określonych form zachowania a także przestrzega określone zasady i reguły współpracy. W trakcie zabawy w określonej grupie dzieci uczy się panować nad swoimi emocjami, wyrażać i identyfikować własne potrzeby jak i uwzględniać potrzeby innych.

Dziecko przekraczając próg przedszkola, staje się członkiem grupy przedszkolnej z czym wiążą się określone, nowe dla niego prawa i obowiązki. Rola "przedszkolaka" podejmowana jest przez dziecko najczęściej z konieczności i nie zawsze w zgodzie z jego własnymi potrzebami. Dotyczy to zwłaszcza dzieci 3-letnich, u których nie występuje jeszcze potrzeba nawiązywania kontaktów z rówieśnikami. Dla takiego dziecka początkowy okres pobytu w przedszkolu jest wyjątkowo trudny. Zadaniem nauczyciela jest stopniowe wprowadzanie dziecka w system norm regulujących współżycie w grupie, w taki sposób, aby doświadczenia dziecka, wyniesione z pierwszych kontaktów z rówieśnikami, miały charakter pozytywny. Grupa przedszkolna staje się dla dziecka terenem zdobywania nowych doświadczeń i przezwyciężenia charakterystycznego dla tego wieku egocentryzmu.

Małe dzieci nie zawsze chętnie podporządkowują się normom grupy, a wartości takie jak: sympatia, współczucie, koleżeństwo kształtują się powoli, przeplatając z zachowaniami aspołecznymi typu: rywalizacja, zazdrość.

Formy wychowania przedszkolnego sprzyjające kształtowaniu odpowiedniego zachowania i postaw dzieci:

Zabawa

Podstawową formą działalności małego dziecka jest zabawa, która staje się dla niego pierwszą szkołą wychowania społecznego i moralnego. Doświadczenia wyniesione przez dzieci z działalności zabawowej mają charakter najtrwalszy.

Szczególnie zabawy dzieci sześciolletnich są bogatym źródłem rozmaitych kontaktów, wykazując cechy zespołowości. Są to zabawy grupowe, podczas których dzieci układają swoje wzajemne stosunki, dzielą się między sobą rolami, wyznaczają zadania, tworzą własną, specyficzną dla

siebie "społeczność". Zabawa zespołowa jest wartościowym środkiem uspołeczniania dzieci, gdyż uczy je wspólnego dążenia do pewnego celu, sprzyja nawiązywaniu pierwszych przyjaźni, uczy uzgadniania między sobą różnych czynności, przyzwyczajają do postępowania zgodnie z ustalonymi zasadami.

W zespołowych zabawach konstrukcyjnych dziecko podporządkowuje się wyznaczonym i pożądanym społecznie sposobom postępowania, odczuwa radość wspólnego tworzenia.

W dążeniu do ukończenia zaplanowanej budowy, pokonuje trudności, ćwiczy swoją wytrwałość. Dziecko uczy się także rozumieć sens ludzkiej pracy, gdyż czynności swoje traktuje bardzo poważnie i dalekie jest od niszczenia swego wytworu.

Zabawy konstrukcyjne ze współdziałaniem występują wśród dzieci 5-6 letnich. Dzieci młodsze 3-4 letnie nie biorą przeważnie udziału we wspólnej zabawie.

Czynności samoobsługowe

Czynności samoobsługowe zajmują wiele miejsca w życiu grupy dziecięcej. Dziecko musi ubrać się, umyć, nakryć do stołu, posprzątać po sobie. Wszystkie te czynności stwarzają równocześnie wiele okazji współdziałania i spieszania z pomocą.

Specyficznym rodzajem prac o charakterze samoobsługowym, ale wykonywanym już w sposób świadomy, nie tylko dla siebie, lecz jakoby "w imieniu całej grupy", są dyżury. Można je określić jako "swoistą szkołę obowiązku". Dyżur w przedszkolu uczy samodzielności, rzetelności i samokontroli.

Kontakty okolicznościowe

Doskonałą formą stymulowania postaw prospołecznych dzieci w wieku przedszkolnym stanowią kontakty okolicznościowe, jako spontaniczne i niewymuszone oddziaływanie na dziecko.

Kontakty okolicznościowe mają głównie charakter indywidualny, dostosowany do możliwości społecznych i poznawczych poszczególnych dzieci. Znakomicie nadają się do bliższego poznawania dzieci i zdobywania ich zaufania, a przez to przyczyniają się do większej efektywności naszych oddziaływań wychowawczych.

Opiekowanie się innymi osobami a także istotami żywymi

W procesie kształcenia postaw społeczno-moralnych dzieci nauczyciel zobowiązany jest do stwarzania takich sytuacji wychowawczych, które zachęcają do opiekowania się innymi ludźmi, a także innymi istotami żywymi. Sytuacje te posłużą do rozwijania wrażliwości dziecka na cierpienie, ból, samotność ludzi bądź zwierząt potrzebujących pomocy. Czynności, które dziecko będzie podejmowało na rzecz określonych osób, mające na względzie ich dobre imię, zdrowie, majątek, życie, oparte są w znacznej mierze na zjawisku empatii, a więc zdolności wczuwania się w stany psychiczne innych ludzi, rozumienia ich i współodczuwania z nimi.

W kształtowaniu właściwych postaw społeczno-moralnych dziecka podkreślić należy niebagatelną rolę:

- literatury dziecięcej

Baśń, opowiadanie, wiersz, oddziałują emocjonalnie na dziecko, torują drogę przeżyciom moralnym, pogłębiają jego wrażliwość nigdzie, bowiem tak dobitnie nie jest postawiony problem dobra i zła. Dobroć, pracowitość, odwaga, a obok tego chciwość, skąpstwo, tchórzostwo

i lenistwo przedstawione w dramatycznej akcji wzruszają dziecko do głębi i każą mu stanąć po stronie pozytywnych wartości moralnych. Dostarczane przykłady postaw społeczno-moralnych ludzi, wzięte z literatury pozwalają na porównanie postaci fikcyjnych, ich emocji, sposobu postępowania z własnymi przeżyciami.

- nauczyciela wychowania przedszkolnego

To właśnie nauczyciel stanowi dla dziecka wzór osobowościowy, wykorzystuje różne sytuacje do dokonywania przez dziecko wyborów, uczy odpowiedzialności za ich konsekwencje, jest przewodnikiem po świecie baśni. Nauczyciel pomaga także w dokonywaniu przez dziecko oceny zachowania i zjawisk oraz wyciąganiu wniosków. Dzięki temu dziecko uczy się właściwej hierarchii wartości moralnych, poznaje wartości życia ludzkiego, swoje miejsce w rodzinie i środowisku. Tylko oddziaływania wychowawcze podejmowane przez nauczycieli, którzy sami kierują się w życiu i pracy zawodowej zasadami moralnymi, prawdą i dobrem, przyniosą efekty w postaci właściwych postaw społeczno-moralnych dzieci i przygotowania ich do aktywnego uczestniczenia we wszystkich dziedzinach życia.

„Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał „